

УДК 159.9

Волков Дмитро Сергійович

кандидат психологічних наук,
доцент кафедри загальної та медичної психології
декан факультету психології
Дніпропетровський національний університет ім. О. Гончара
ORCID: 0000-0002-3690-1308

Ноздрін Сергій Володимирович

аспірант кафедри загальної та медичної психології
Дніпропетровський національний університет ім. О. Гончара
ORCID: 0000-0001-5421-4221

**ДОСЛІДЖЕННЯ ІНДИВІДУАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ДЕТЕРМІНАНТ
КОГНІТИВНОЇ ПРОДУКТИВНОСТІ**

В статті розглянуто дослідження індивідуально-психологічних властивостей особистості, які впливають на роботу когнітивних функцій. Розкрито проблему продуктивності когнітивних функцій. Виявлено індивідуально-типологічні фактори, що впливають на когнітивну продуктивність. Розглянуто вплив самооцінки та стресостійкості на когнітивну продуктивність. Підняте питання важливості дослідження когнітивних функцій в умовах сучасного розвитку інформаційного суспільства.

Ключові слова: когнітивна продуктивність, індивідуально-психологічні властивості, стресостійкість, мотивація, самооцінка, професійна діяльність.

Постановка проблеми. У сучасних умовах розвитку психологічної науки дослідники намагаються йти актуальним шляхом та відповідати умовам інформаційного розвитку суспільства. Важливість вивчення когнітивних функцій стає все більш актуальною, адже в сучасних умовах глобальної активізації інформаційного простору, автоматизації та комп'ютеризації багатьох сфер людської діяльності та підвищення вимог до ефективної інтелектуальної діяльності в усіх сферах функціонування суспільства постає питання більш широкого вивчення і дослідження детермінант когнітивних функцій психіки, їх ефективної, результативної та успішної роботи, а саме когнітивної продуктивності, методів оцінки та її підвищення.

Неможливо не помітити, що серед численних досліджень когнітивних функцій людини є багато таких, що майже не вивчені, серед них можна вказати і явище когнітивної продуктивності. Можна стверджувати, що оцінка особистісних якостей є одним з ефективних шляхів виявлення осіб, які за своїми властивостями нервової системи, особливостями свого характеру, темпераменту, особливостями психічних процесів і домінуючими психічними станами найбільш професійно надійні і придатні.

У науковій літературі не багато досліджень, які б максимально повно і чітко окреслювали і розкривали поняття когнітивної продуктивності. Автори частіше розкривають теорії когнітивних функцій, деякі дослідження

соціальних та особистісних факторів когнітивної діяльності, але не достатньо розкрито, особливо у вітчизняній літературі, індивідуально-психологічні особливості, що обумовлюють когнітивну продуктивність психіки, а також методи діагностики та оцінки індивідуально-психологічних детермінант когнітивної продуктивності.

Мета дослідження — провести теоретичний аналіз досліджень індивідуально-психологічних факторів, що обумовлюють когнітивну продуктивність.

Вивчення інтелектуальної діяльності особистості пов'язане з багатьма аспектами та методологічними підходами, закладеними у роботах Б. Г. Ананьєва, П. К. Анохіна, Д. Б. Богоявленського, Дж. Гілфорда, В. Н. Дружиніна, Р. Кеттела, А. І. Крупнова, В. А. Крутецького, Б. Ф. Ломова, В. М. Мясичева, В. І. Панова, Б. М. Теплова, В. Д. Шадрикова тощо [1; 5; 10; 24; 28].

Ю. В. Близнюк та Г. М. Бойко вважають, що вивчення продуктивності когнітивних функцій як складової психічного здоров'я набуває сьогодні все більшої актуальності у зв'язку з підвищення вимог до ефективної інтелектуальної діяльності в усіх сферах функціонування суспільства [13].

Е. Е. Гант, спираючись на роботи Л. С. Виготського, Б. Д. Карвасарського та Г. М. Бойкова, зауважила, що під когнітивними функціями розуміють найбільш складні функції головного мозку, а саме вони є необхідною складовою повноцінної діяльності людини, а їх продуктивність, з одного боку, забезпечує високу результативність у діяльності, з іншого, виступає показником психічної працездатності людини [4].

Спираючись на дослідження К. А. Абульханової-Славської, можна припустити важливість явища продуктивності у вимірюванні не тільки праці, але й інших явищ або феноменів. У нашій статті ми звертаємо увагу на дослідження роботи когнітивних функцій людини та їх продуктивність, а саме продуктивність роботи таких процесів як сприйняття, увага, пам'ять і мислення під час переробки інформації [7].

Б. М. Теплов, досліджуючи когнітивні функції людини, окреслив властивості продуктивності когнітивних функцій. Зокрема дослідник зазначив, що когнітивна продуктивність включає в себе перцептивний, мнемічний, емоційний та пізнавальний компоненти, а також комунікативні можливості людини [21]. Когнітивна продуктивність визначається досягнутими в ході пізнавальної діяльності результатами відповідно до поставленої мети. Визначення явища когнітивної продуктивності за Б. М. Тепловим, на наш погляд, дозволяє у розгорнутому вигляді визначити фактори, що впливають на продуктивність когнітивних функцій; компоненти, які входять у явище, що досліджується нами та дозволяє визначити спектр характеристик, які необхідно вивчити. Але ми вважаємо за доцільне у нашій роботі розширити визначення явища когнітивної продуктивності, більш глибоко розкрити детермінанти, які впливають на когнітивну продуктивність (зокрема індивідуально-психологічні), а саме властивості нервової системи, півкульність головного мозку, тип темпераменту тощо.

Роль індивідуальних властивостей людини у процесі виконання діяльності постійно розглядається різними авторами протягом історії психоло-

гічної науки (Б. Г. Ананьєв, В. Г. Зархін, А. В. Кучменко, І. П. Павлов, В. А. Суздалева, М. Р. Щукін та ін.) [1; 5; 6; 10; 28]. Дослідження представників різних психологічних напрямків висувають різні теорії, які з різних сторін розкривають унікальність функціонування людської психіки. Питання про особливості роботи головного мозку, властивості нервової системи, функціонування психічних процесів, а також про їх тісний взаємозв'язок і вплив на успішність діяльності залишається відкритим і до кінця не вивченим.

К. А. Лазуніна, підтримуючи ідеї Л. В. Ахметової, також вказує на індивідуально-психологічні фактори, що детермінують когнітивну продуктивність особистості, серед них можуть бути здібності, мотивація, готовність до засвоєння знань, вмінь і навичок [5]. Аналіз досліджень А. В. Карпова дозволяє стверджувати, що можливість визначення продуктивності когнітивних функцій можливе тільки при аналізі роботи людини у певній діяльності.

Дослідження О. А. Конопкіна, на нашу думку, позитивно характеризують властивості нервової системи та їх прояв у діяльності людини [10]. Відповідно, дослідження К. М. Гуревича і В. Ф. Матвеева дозволяють нам стверджувати можливість використання знань про індивідуальні властивості особистості у діяльності для підвищення ефективності роботи індивіда [13].

Зокрема, отримані дослідниками результати в цілому свідчать на користь того, що професійна діяльність людини залежить від індивідуальних особливостей основних властивостей нервової системи. Однак слід зазначити, що функціональний стан психофізіологічних систем, що забезпечують навіть найпростіші форми довільної діяльності, залежить не тільки від генотипної вираженості властивостей нервової системи, але і від інших регуляторних впливів.

У своїх дослідженнях Є. П. Ільїн обґрунтовує точку зору про вплив типологічних характеристик людини на ефективність і надійність її діяльності, особливо в екстремальних умовах [8]. Дослідник виявив, що певне поєднання типологічних особливостей властивостей нервової системи обумовлює ряд факторів, що зумовлюють надійність у діяльності людини: виникнення несприятливих емоційних станів, прояв вольових якостей і психомоторних здібностей.

М. В. Ласко, М. К. Акімова, В. Т. Козлова та ін. наголошують на тому, що робота нервової системи є механізмом залежних один від одного процесів, які в загальному виявлені впливають на психічні процеси та стани, темпераментні та характерологічні особливості тощо [13].

Роботи В. Д. Бодрова Є. П. Ільїна, Г. В. Охромій та ін. вказують на те, що типологічні особливості нервової системи мають прямий вплив на успішність у навчальній та професійній діяльності, роботу процесів пам'яті, уваги, особливості переробки інформації тощо [3; 8; 18].

Аналіз робіт у цій галузі дозволяє зробити висновок про те, що індивідуальна вираженість основних властивостей нервової системи та їх індивідуальне поєднання відображаються в деяких особливостях психіки, в тому

числі в ряді професійно значущих її функцій, і тим самим справляють опосередкований вплив на показники працездатності людини, але безпосереднього зв'язку типологічних особливостей нервової системи з цими показниками діяльності встановлено не було. Це положення підтверджує висловлювання Б. М. Теплова про те, що при будь-якому типі нервової системи людина може мати високі індивідуальні досягнення [21].

Спираючись на принципи детермінізму та наведені вище дослідження, можна зауважити, що властивості нервової системи детермінують роботу психічних процесів. Зокрема показники екстра-, інтроверсії, як вказано вище, можуть обумовлювати якість роботи мовленнєвих функцій особистості, показники лабільності та сили нервової системи впливають на роботу пам'яті, уваги та мислення, що може характеризувати загальну працездатність когнітивних функцій особистості.

Звертаючи увагу на особливість врахування взаємозв'язку інтелекту з іншими індивідуальними характеристиками особистості, зазначимо, що М. М. Захарова досить влучно зауважує вплив емоційної сфери на інтелект [22]. Представник системного підходу до вивчення інтелекту Г. Гарднер вказує на наявність складного множинного інтелекту, що дозволяє більш широко розкрити сутність інтелекту людини [3]. Зокрема у сучасній психологічній науці найбільш розробленою є психометрична парадигма досліджень інтелекту, в якій інтелект визначається як природжений чи успадкований та як унітарний об'єкт, який може бути вимірний (Г. Айзенк, А. Біне, С. Спірмен, Д. Халперн, М. О. Холодна, Р. Хернстейн та ін.) [20; 22]. Але ми вважаємо, що не потрібно зосереджуватися лише на генетичній обумовленості інтелекту, оскільки, як зазначають дослідження Д. Гебба, К. Спірмена та Е. Ханта, інтелект характеризують як вроджені, так і набуті властивості [5; 22].

У нашому дослідженні ми зацікавленні у виявленні впливу інтелекту на когнітивну продуктивність у діяльності особистості. Ряд авторів (Дж. Рензулі, Д. Н. Перкінс), досліджуючи властивості інтелекту, виявили певні інтелектуальні детермінанти успішної діяльності [23].

Проте аналіз наукових джерел не дозволяє в повній мірі розкрити характер впливу певних індивідуально-психологічних характеристик особистості на продуктивність у діяльності, що ускладнює можливість виявлення ефекту інтелекту на продуктивність когнітивних функцій індивіда. Важливим фактором дослідження психологічних властивостей є мотиваційна спрямованість особистості. Аналіз досліджень мотивації як психологічного феномена за останні півстоліття показав велику кількість досліджень як вітчизняних, так і закордонних дослідників. Серед дослідників, що вивчали зв'язок мотивації з діяльністю людини, особливих успіхів досягли Є. П. Ільїн, С. В. Каверін, А. Маслоу, Ф. Герцберг [8; 9; 15].

М. В. Ласко (1975) зазначає, що відмінності в прояві інтелектуальних функцій, які залежать від сили нервової системи, виявляються в основному при сильній мотивації [9]. Тоді перцептивні і мнемічні функції очевидніше у осіб зі слабкою нервовою системою, а конструктивні завдання краще вирішуються людьми з сильною нервовою системою.

Особливу роль у формуванні мотивів професійної діяльності і в цілому поведінки відіграють потреби (стан індивіда, обумовлений його потребою в об'єктах, необхідних для його існування і розвитку, і яка виступає джерелом його активності) [15]. Умотивованість особистості до виконання певних дій спонукає до активної роботи когнітивних функцій й, відповідно, використання інтелекту як сукупності роботи когнітивних функцій індивіда у своїй діяльності.

Крім того, ми вбачаємо у функціях мотивації не тільки вплив на успішність у діяльності, зокрема професійної, а й вплив на роботу пам'яті, уваги, мислення, інтелектуальних здібностей, які і ведуть до успішності у діяльності. Тому мотивація, на нашу думку, розглядається через призму принципу системності і є важливим фактором на різних щаблях функціонування психіки.

Важливе значення у дослідженні роботи когнітивних функцій мають рівень самооцінки та показник стресостійкості, оскільки такі особливості особистості значно впливають на основні етапи процесу саморегуляції діяльності — постановку цілей, складання та корекцію програм дій, які відповідають цим цілям, умовам діяльності і власним можливостям професіонала.

Так, роль самооцінки в професійній діяльності підтверджена в ряді робіт Л. Н. Корнєєвої, С. Л. Макаренко, К. К. Платонова та ін. [11; 14; 18]. Загальна успішність діяльності негативно корелює з неадекватністю самооцінки (як з її завищенням, так і заниженням) і з її нестійкістю. Велика самовпевненість, переоцінка своїх можливостей, некритичне ставлення до власних помилок перешкоджають досягненню високого рівня професіоналізму. Неадекватність самооцінки зменшує надійність роботи в нестандартних умовах, у складній обстановці, що виникла раптово, знижує стійкість до стресу, прямо корелює з кількістю невдач.

Проблема стресу в цілому відноситься до числа класичних в психології і має багату історію. Ряд дослідників вбачають показник стресостійкості як один із таких, що прямо впливають на успішність у професійній діяльності (Б. Г. Ананьєв, І. Ф. Аршава, О. С. Кочарян, Ю. Л. Ханін та ін.) [12; 17; 20].

М. М. Черпіта, А. Ю. Гурич (2013) відмітили, що детермінантами стресостійкості є об'єктивні і суб'єктивні обставини, а саме: характеристики екстремальної обстановки та індивідуально-психологічні характеристики [23]. Визначальними характеристиками первинної стресостійкості є швидкість переробки інформації, лабільність нервових процесів, надійність, витривалість, точність і продуктивність діяльності.

Зауважимо, що стресостійкість має багаторівневу детермінацію і зумовлена як характеристиками навколишнього середовища, так і особистісними характеристиками людини. Ця думка підтверджується дослідженнями Б. Г. Ананьєва, М. Ф. Будіянського, Б. Ф. Клімука, М. С. Корольчук та ін. та розкриває особливості впливу стресорів на когнітивну та емоційну сфери особистості, а також індивідуально-психологічні особливості людини [1; 12; 25]. Тому особливості стресостійкості можуть бути обумовлені різними

факторами, але мають постійний вплив на продуктивність у діяльності, зокрема і когнітивних функцій.

Висновки. Таким чином, обумовленість успішності виконання когнітивних операцій індивідуально-психологічними особливостями відбувається двоюко: через вплив на розумові здібності і через вплив на виникнення тих чи інших психічних станів при існуючих умовах виконання певних дій, при тих чи інших зовнішніх впливах на особистість.

Аналіз досліджень, нашу думку, підтверджує наше припущення про важливість вивчення індивідуальних особливостей особистості як детермінантів продуктивності та ефективності когнітивних функцій. Наявні дослідження індивідуально-психологічних особливостей особистості дають змогу розглянути їх вплив на роботу когнітивних функцій. Проте ми були зацікавлені у визначенні впливу цих особливостей на продуктивність когнітивних функцій, виявлення їх кількісних та якісних показників.

Тому наявні дослідження, на нашу думку, у недостатньо повному обсязі розкривають явище яке ми аналізуємо, адже в повній мірі не розкрито поняття «когнітивної продуктивності», не виявлено закономірності прояву та способи їх вимірювання. Дане явище потребує подальшої термінологізації та більш глибокого вивчення.

Список використаних джерел і літератури

1. Ананьев Б. Г. О проблемах современного человекознания / Б. Г. Ананьев. — СПб. : Питер, 2001. — 272 с.
2. Бодров В. А. Психология профессиональной деятельности // Современная психология: справочное руководство / под ред. В. Н. Дружинина. — М. : ИНФРА-М, 1999. — С. 69–77.
3. Гарднер Г. Структура интеллекта [Текст] / Г. Гарднер. — М. : Москва, 2007. — 500 с.
4. Гант Е. Е. Особенности производительности когнитивных функций у детей среднего школьного возраста в условиях соревновательной и пост-соревновательной деятельности // Педагогика, психология и медико-биологические проблемы физического воспитания и спорта. — Х. : ХГАФК, 2011. — Вып. 6. — С. 17–21.
5. Демчук О. В. До проблеми інтелекту як психічної реальності // Інститут психології ім. Г. С. Костюка — 60 років: Наукові записки Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України / за ред. академіка С. Д. Максименка. — К. : Міленіум, 2006. — Вип. 25. — С. 157–169.
6. Зархин В. Г. Об одном исследовании индивидуально-психологических особенностей учащихся при обучении с помощью ЭВМ // Дифференциальная психофизиология и ее генетические аспекты : тезисы докладов. — М., 1975. — С. 51–54.
7. Засакина Л. В. Особенности индивидуального интеллекта в контексте различных подходов // Проблемы общей и педагогической психологии: сборник научных трудов Института психологии им. С. Костюка АПН Украины / под ред. С. Д. Максименко. — М., 2005. — Т. VII, вып. 7. — С. 143–151.
8. Ильин Е. П. Мотивация и мотивы / Е. П. Ильин. — СПб. : Питер, 2000. — 512 с.
9. Каверин С. Б. Мотивация труда / С. Б. Каверин. — М. : Ин-т психологии РАН, 1998. — 224 с.
10. Конопкин О. А. Зависимость скорости приема информации человеком от индивидуальной выраженности основных свойств нервной системы. Вопрос профессиональной пригодности операторского персонала энергосистем / О. А. Конопкин. — М. : Просвещение, 1966. — 285 с.
11. Корнеева Л. Н. Самооценка как фактор саморегуляции деятельности пилота / Л. Н. Корнеева. — Л. : Союз, 1984.

12. Крайнюк В. М. Психология стрессоустойчивости личности В. М. Крайнюк. — М. : Ника-Центр, 2007. — 432 с.
13. Махлай А. Н. Структурная модель познавательной деятельности офицеров оперативно-розыскных подразделений // Педагогическое образование: теория и практика. Психология. Педагогика: сборник научных трудов / редкол. Д. Бех, С. Ф. Сиверс, Е. В. Белкин и др. — М. : КГПУ имени Б. Д. Гринченко, 2006. — № 6. — С. 50–55.
14. Макаренко С. Л. Индивидуально-типологические особенности вероятностного прогнозирования у подростков // Вопросы психологии. — 1983. — Т. 1. — С. 134–138.
15. Маслоу А. Г. Мотивация и личность: пер. с англ. / А. Маслоу. — СПб. : Евразия, 1999. — 478 с.
16. Носенко Э. Л. Теоретические основы компьютерной диагностики эмоциональной устойчивости человека / Е. Л. Носенко, И. Ф. Аршава. — Д. : Изд. ДНУ, 2006. — 236 с.
17. Охромій Г. В. Багатофакторна система реабілітації, прогнозування інвалідності і комплексної профілактики інфаркту міокарда / Г. В. Охромій. — Д. : Пороги, 2008. — 382 с.
18. Платонов К. К. Психология труда / К. К. Платонов. — М. : Профиздат, 1979. — 342 с.
19. Рождественская В. И. Индивидуальные различия работоспособности / В. И. Рождественская. — М. : Педагогика, 1980. — 247 с.
20. Солсо Р. Л. Когнитивная психология : пер. с англ. / Р. Л. Солсо. — М. : Тривола, 1996. — С. 460–494.
21. Теплов Б. М. Способности и одаренность // Ученые записки ГосНИИ и психологии. — М., 1947. — Т. 2. — 422 с.
22. Холодная М. А. Психология интеллекта: парадоксы исследования / М. А. Холодная. — СПб. : Питер, 2002. — 272 с.
23. Черпіта М. М., Гурич А. Ю., Джеджула О. М. Стресостійкість // Наукові записки [ВНАУ]. Сер. : Соціально-гуманітарні науки. — 2013. — Вип. 2. — С. 202–208.
24. Щербатых Ю. В. Психология стресса и методы коррекции / Ю. В. Щербатых. — СПб. : Питер, 2008. — 256 с.
25. Шукин М. Р. Результаты деятельности в характеристике индивидуального стиля трудовой деятельности и уровне его развития // Системное исследование индивидуальности. — Пермь, 1991. — С. 125–126.

References

1. Ananov B. G. O problemah sovremennogo chelovekoznanija / B. G. Ananov. — SPb.: Piter, 2001. — 272 s.
2. Bodrov V. A. Psihologiya professionalnoy deyatel'nosti // Sovremennaya psihologiya: Spravochnoe rukovodstvo / pod red. V. N. Druzhinina. — M.: INFRA-M, 1999. — S. 69–77.
3. Gardner G. Struktura intellekta [Tekst] / G. Gardner. — M.: Moskva, 2007. — 500 s.
4. Gant E. E. Osobennosti proizvoditel'nosti kognitivnykh funktsiy u detey srednego shkol'nogo vozrasta v usloviyah sorevnovatel'noy i post-sorevnovatel'noy deyatel'nosti // Pedagogika, psihologiya i mediko-biologicheskie problemy fizicheskogo vospitaniya i sporta. — H.: HGAFK, 2011. — Vyp. 6. — S. 17–21.
5. Demchuk O. V. Do problemi intelektu yak psichichnoyi realnosti // Institut psihologiyi im. G. S. Kostyuka — 60 rokiv: Naukovi zapiski Institutu psihologiyi im. G. S. Kostyuka APN Ukrayini / za red. akademika S. D. Maksimenka. — K.: Milenium, 2006. — Vip. 25. — S. 157–169.
6. Zarhin V. G. Ob odnom issledovanii individualno-psihologicheskikh osobennostey, uchashchih'sya pri obuchenii s pomoshchyu EVM // Differentsial'naya psihofiziologiya i ee geneticheskie aspekty: tezisy dokladov. — M., 1975. — S. 51–54.
7. Zasekina L. V. Osobennosti individual'nogo intellekta v kontekste razlichnykh podhodov // Problemy obshchey i pedagogicheskoy psihologii. Sbornik nauchnykh trudov Instituta psihologii im. S. Kostyuka APN Ukrainy / pod red. S. D. Maksimenko. — K., 2005. — T. VII, vyp. 7. — S. 143–151.
8. Ilin E. P. Motivatsiya i motivy / E. P. Ilin. — SPb.: Piter, 2000. — 512 s.
9. Kaverin S. B. Motivatsiya truda / S. B. Kaverin. — M.: In-t psihologii RAN, 1998. — 224 s.

10. Konopkin O. A. Zavisimost skorosti priema informatsii chelovekom ot individualnoy vyr-azhennosti osnovnykh svoystv nervnoy sistemy. Vopros professionalnoy prigodnosti operator-skogo personala energosistem / A. A. Konopkin. — M.: Prosveshchenie, 1966. — 285 s.
11. Korneeva L. N. Samootsenka kak faktor samoregulyatsii deyatelnosti pilota / L. N. Korneeva. — L.: Soyuz, 1984.
12. Kraynyuk V. M. Psihologiya stressoustoychivosti lichnosti V. M. Kraynyuk. — M.: Nika-Tsentr, 2007. — 432 s.
13. Mahlay A. N. Strukturnaya model poznavatelnoy deyatelnosti ofitserov operativno-rozysknykh podrazdeleniy // Pedagogicheskoe obrazovanie: teoriya i praktika. Psihologiya. Pedagogika: Sbornik nauchnykh trudov / redkol. D. Beh, S. F. Sivers, E. V. Belkin i dr. — M.: KGPU imeni B. D. Grinchenko, 2006. — № 6. — S. 50–55.
14. Makarenko S. L. Individualno-tipologicheskie osobennosti veroyatnostnogo prognozirovaniya u podrostkov // Voprosy psihologii. — 1983. — T. 1. — S. 134–138.
15. Maslou A. G. Motivatsiya i lichnost : per. s angl. / A. Maslou. — SPb.: Evraziya, 1999. — 478 s.
16. Nosenko E. L. Teoreticheskie osnovy kompyuternoy diagnostiki emotsionalnoy ustoychivosti cheloveka / E. L. Nosenko, I. F. Arshava. — D.: Izd. DNU, 2006. — 236 s.
17. Ohromiy G. V. Bagatofaktorna sistema reabilitatsiyi, prognozuvannya invalidnosti i komplek-snoyi profilaktiki infarktu miokarda / G. V. Ohromiy. — D.: Porogi, 2008. — 382 s.
18. Platonov K. K. Psihologiya truda / K. K. Platonov. — M.: Profizdat, 1979. — 342 s.
19. Rozhdestvenskaya V. I. Individualnye razlichiya rabotosposobnosti / V. I. Rozhdestvenskaya. — M.: Pedagogika, 1980. — 247 s.
20. Solso R. L. Kognitivnaya psihologiya : per. s angl. / R. L. Solso. — M.: Trivola, 1996. — S. 460–494.
21. Teplov B. M. Sposobnosti i odarennost // Uchenye zapiski GosNII i psihologii. — M., 1947. — T. 2. — 422 s.
22. Holodnaya M. A. Psihologiya intellekta: paradoksy issledovaniya / M. A. Holodnaya. — SPb.: Piter, 2002. — 272 s.
23. Cherpita M. M., Gurich A. Yu., Dzhedzhula O. M. Stresostiykist // Naukovi zapiski [VNAU]. Ser.: Sotsialno-gumanitarni nauki. — 2013. — Vip. 2. — S. 202–208.
24. Shcherbatyh Yu. V. Psihologiya stressa i metody korrektsii / Yu. V. Shcherbatyh. — SPb.: Piter, 2008. — 256 s.
25. Shchukin M. R. Rezultaty deyatelnosti v karakteristike individualnogo stilya trudovoy dey-atelnosti i urovne ego razvitiya // Sistemnoe issledovanie individualnosti. — Perm, 1991. — S. 125–126.

Волков Дмитрий Сергеевич

кандидат психологических наук,

доцент кафедры общей и медицинской психологии

декан факультета психологии

Днепропетровский национальный университет им. О. Гончара

Ноздрин Сергей Владимирович

аспирант кафедры общей и медицинской психологии

Днепропетровский национальный университет им. О. Гончара

ИССЛЕДОВАНИЯ ИНДИВИДУАЛЬНО-ПСИХОЛОГИЧЕСКИХ ДЕТЕРМИНАНТ КОГНИТИВНОЙ ПРОДУКТИВНОСТИ

Резюме

В статье рассмотрены исследования индивидуально-психологических свойств личности, которые влияют на работу когнитивных функций личности. Раскрыта проблема производительности когнитивных функций. Выявлены индивидуально-психологические факторы, которые влияют на когнитивную производительность.

Рассмотрено влияние самооценки и стрессоустойчивости на когнитивную продуктивность.

Ключевые слова: когнитивная производительность, индивидуально-психологические свойства, стрессоустойчивость, мотивация, профессиональная деятельность.

Volkov Dmitriy Sergeevich

Candidate of psychological sciences,
Docent of department of general and medical psychology
Dean of faculty of psychology
Dnipropetrovsk National University named by O. Gonchar

Nozdrin Strgey Vladimirovich

Ph.D. student of department of general and medical psychology
Dnipropetrovsk National University named by O. Gonchar

**RESEARCH OF INDIVIDUAL-PSYCHOLOGICAL FACTORS
COGNITIVE PRODUCTIVITY**

Abstract

In this article revealed researches individual psychological characteristics, which influence to cognitive functions. The modern development of society makes high demands on human cognitive functions. Today the high level of information loads are exposed not only specialists-operators, but also a lot of people. Many scientists studied cognitive function. However, cognitive productive scarcely been studied, particularly in Ukrainian science.

V. D. Bodrov, E. P. Ilyin, I. P. Pavlov, B. M. Teplov studied the effect of individual characteristics on cognitive function. Scientists have discovered the effect of the properties of the nervous system, brain hemisphere and temperament on productivity in operation. L. N. Korneev, S. L. Marchenko K. K. Platonov described the impact of the self-tasking to execution of activities. I. F. Arshava, M. M. Cherpita, O. S. Kocharian described the impact of stress on the cognitive functions.

Researches have shown that the success of the activity depends on individual psychological qualities of the person. This allows us to study individual psychological characteristics more. Today in the Ukrainian psychology scarcely been studied individually psychological characteristics that influence to the cognitive productivity. Insufficiently studied individual cognitive productivity. Necessary develop methods for diagnosis of cognitive productivity based on individual psychological personality traits.

Key words: cognitive performance, individual psychological characteristics, stress-resistance, motivation, professional activity.

Стаття надійшла до редакції 2.10.2015